

DEFANSİF TIP KAVRAMI: İÇERİK ANALİZİ

Prof. Dr. Şebnem ASLAN

Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü

Doktora Öğr. Kubilay ÖZER

Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü

Antalya-2018

GİRİŞ

Bu çalışmanın amacı: Defansif tıp konusunda Türkiye’de yapılan çalışmalarını değerlendirmektir.

Defansif Tıp (Çekinik Tıp) : Hekimlerin mesleklerini uygularken tıbbi-adli (Medikolegal) endişeler nedeniyle olağan tıp uygulamalarından sapmaları olarak tarif edilebilir.

GİRİŞ

Tababet uygulamaları esnasında oluşabilecek komplikasyonlardan veya tıbbi hatalardan (malpraktislerden) dolayı hastalar hekimi üst makamlara şikâyet edebilmekte, dava açabilmekte ve tazminat kazanabilmektedirler. Böyle bir hukuki durumla karşılaşan hekimler kendilerini koruma güdüsü ile defansif (çekinik) uygulamalara yönelmektedirler.

Defansif Tıp Kavramı ve Kapsamı

Defansif tıp uygulamaları iki şekilde oluşmaktadır.

Pozitif defansif tıp uygulamaları: Hastaya belirgin bir faydası olmadığı halde yasal sistemin uygun gördüğü uygulamalar olarak kabul edilmektedir. Bu uygulamalar arasında; fazladan tıbbi görüntüleme ve laboratuvar tetkiki isteme, gereksiz konsültasyonlar, gereksiz veya fazladan ilaç yazma gibi faaliyetler yer almaktadır.

Negatif defansif tıp uygulamaları: Hekimin oluşabilecek risklerden kaçınmak, sorumluluktan uzak durmak için uyguladığı faaliyetlerdir. Bunlar arasında; yüksek risk grubunda bulunan hastaları tedavilerini üstlenmeme, yüksek risk grubunda bulunan hastaları sevk etme ve müdahale listelerinden çıkarma ve benzeri faaliyetleri içermektedir.

YÖNTEM

Araştırmada ÷lkemizde defansif tıp konusunda yapılan çalışmaları incelemek amacıyla **içerik analizi** yöntemi kullanılmıştır.

İçerik Analizi: Veriden onun içeriğine ilişkin tekrarlanabilir ve geçerli sonuçlar çıkarmak ÷zere kullanılan bir araştırma tekniğidir.

BULGULAR

Çalışmanın Türü	Yayın Sayı
Makale	9
Tez	8
Toplam	17

Çalışma 24.9.2017-12.12.2017 tarihleri arasında yapılmıştır. Yapılan çalışmaların türlerine göre dağılımları Tablo'da yer almaktadır. Yapılan içerik analizi ile defansif tıp uygulamaları konusunda toplam 17 çalışma incelenmiştir. Bu çalışmalardan 9 adedi, makale; 8 adedi, tezden oluşmaktadır.

BULGULAR

Yayımlanan Yer	Yayın Sayı
<u>Dergipark</u>	1
<u>Ulakbim</u>	8
Ulusal tez merkezi	8
Toplam	17

Tablo'da yapılan çalışmaların tarama yerlerine göre dağılımları gösterilmektedir. Her bir tarama alanında "defansif tıp", hem Türkçe, hem de İngilizce (Defensive medicine) olarak taranmıştır. Tarama sonucunda Dergipark'tan 1, Ulakbim'den 8, Ulusal Tez Merkezinden 8 olmak üzere, konuyla ilgili toplam 17 çalışmaya ulaşılmıştır. Ulusal Tez Merkezinden ulaşılan 8 tezdten 2 tanesinde erişime izin verilmediğinden, çalışmaya 6 tez dâhil edilmiş, toplamda 15 çalışma değerlendirmeye alınmıştır.

BULGULAR

Yıllar	Tez	Makale	Çalışma sayısı
2006		1	1
2007			
2008	1		1
2009		1	1
2010			
2011			
2012	1		1
2013		1	1
2014	2	4	6
2015	1	1	2
2016	1		1
2017	2	1	3
Toplam			17

Tablo'da "defansif tıp" kavramının konu olduğu çalışmaların yıllara göre sayısal dağılımlarına yer verilmiştir. 2006-2017 yılları arasında toplam 17 çalışmaya ulaşılmıştır. Bu çalışmalardan 2006 yılında 1, 2008 yılında 1, 2009 yılında 1, 2012 yılında 1, 2013 yılında 1, 2014 yılında 6, 2015 yılında 2, 2016 yılında 1, 2017 yılında 1 olmak üzere toplam 15 çalışma incelemeye alınmıştır.

BULGULAR

Araştırma Türü	Makale Sayısı
Nicel	11
Nitel	4
Toplam	15

Tablo'da çalışmaların hangi araştırma türüne göre yapıldığı incelenmiştir. İncelemeye alınan çalışmalardan 11 tanesinde nicel araştırma tekniği kullanılmış, 4 tanesinde nitel araştırma tekniği kullanılarak, toplam 15 çalışma incelenmiştir.

BULGULAR

Araştırma Yöntemi	Sayı
Anket	11
Görüşme	1
Kaynak tarama	3
Toplam	15

Tablo'da defansif tıbbi konu alan çalışmaların araştırma yöntemlerine yer verilmiştir. İçerik analizlerinden ortaya çıkan sonuca göre incelenen çalışmaların 11 tanesinde anket tekniği kullanılmış, 1 tanesinde görüşme tekniği kullanılmış, 3 tanesi ise kaynak tarama yöntemi ile yapılmıştır. Defansif tıp konusunda yapılan çalışmaların büyük bir bölümünde anket tekniği kullanılarak çalışma verileri elde edilmiştir. Bu çalışmalardan 1 tanesinde yüz yüze görüşme tekniği tercih edilirken, 3 tanesi kaynak tarama şeklinde yapılmıştır.

BULGULAR

Sektörler	Sayı
Sağlık	14
Sağlık Hukuk	1

Tablo'da çalışmalarda ele alınan sektörler yer almaktadır. Defansif tıp kavramının sağlık sektörü ile ilişkisi nedeniyle çalışmaların büyük bir bölümü (14 adet) sağlık sektörü üzerinden yürütülmüştür. Çalışmaların incelenmesinden elde edilen sonuca göre yalnızca 1 çalışma, defansif tıp kavramının gerek tıp gerekse hukuk boyutu göz önünde bulundurularak, tıp ve hukuk fakültesi öğrencilerine uygulanmıştır.

BULGULAR

Tablo'da incelenen çalışmaların konusu ve amacı bulunmaktadır. Çalışmaların büyük bölümü (11 adet) anket uygulama yöntemi ile yapılmış olup, yapılan çalışmalarda öncelikli olarak defansif tıbbın yaygınlığı araştırılmıştır. Defansif tıbbın yaygınlığının dışında ikincil olarak çalışmalarda hukuksal mevzuatlara yer verilmiş, çalışmalar içerik açısından cezai sorumluluklar açısından değerlendirilmiştir. Anket uygulama yönteminin dışında 3 çalışma kaynak tarama yöntemi ile gerçekleştirilmiş olup, kaynak tarama yöntemi ile yapılan çalışmalar, genel olarak 2005 yılında değiştirilen ve yürürlüğe konulan Türk Ceza Kanunu kapsamında değerlendirilmiştir. İncelenen çalışmalardan Yılmaz (2016) tarafından yürütülen 1 adet çalışma ise Görüşme Formu yöntemi ile yürütülmüş, tıpta uzmanlaşmanın neden ve sonuçlarının araştırılması amacıyla yürütülmüştür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Defansif tıp kavramına yönelik çalışmalarının son yıllarda daha fazla gündeme geldiği görülmektedir. Kavram literatürde “çekinik tıp” ismiyle de anılmaktadır.

Araştırmada 3 veri tabanından 17çalışmaya ulaşılmıştır. Bunlardan 1'i Dergipark, 8'i Ulakbim, 9'u ise Yükseköğretim tez veri tabanında taranmaktadır. Ayrıca farklı veri tabanlarında kesişen makaleler sadece birisi içinde değerlendirmeye alınmış ve erişimi kapalı olan 2 makale çalışma dışı bırakılmıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

İncelenen makalelerde nitel araştırmanın en fazla kullanılan tür olduğu görülmektedir. Çalışmalarda anket yöntemlerinin daha çok tercih edildiği; sağlık sektöründe yapıldığı sağlık ve hukuk alanlarının kesişim noktasında yer aldığı dikkat çekmektedir.

Çalışma sonuçlarında ise defansif eğilimlerin yaygınlığının yüksek olduğu gün geçtikçe arttığı, hekimlerin etik öğretilere bağlı kalmaya çalıştıkları öncelikle hastalara daha fazla açıklama yaptıkları, aydınlatılmış onam formlarına daha fazla önem verdikleri belirlenmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Defansif tıp uygulamaları konusunda bahsedilen üç veri tabanında oldukça az sayıda çalışma bulunduğu için bu konuda daha fazla çalışma yapılarak maliyet boyutunun tartışılması gerektiği düşünülmektedir. Zira dünyada bu konuda verilerle maliyet analizlerinin ortaya konulduğu çalışmalar mevcuttur.

Bu kapsamda defansif tıp uygulamalarının maliyetlerinin belirlenmesi, tahmin edilmeye çalışılması ve azaltılması ve çözüm yollarına yönelik daha ayrıntılı çalışmalar yapılması önerilebilir.

DİNLEDİĞİNİZ İÇİN TEŞEKKÜRLER...

ERİŞİM ADRESLERİ

sebnemaslan27@hotmail.com

kubilayozer@hotmail.com